

s men maar
ge waren ge-

Sietsma door-
staan met de
n ongezochte
geeft het met
ter dat zij van
gedacht door
osch en door
Wat wil men

kringen toch
van modern
plinters er af

verzoeken, dat
er een rapport
ordt gemaltrai-
agblad nadere

en brief niets
Den Bosch er
t heeft als wij

sis Den Bosch

st Zuiden dan
ts in de krant
en. Dit laatste

ering: „in het
den als halven

ag zou maken,
een compli-

kerken in het
belangstelling
kerken in het

rbij men den
ook altijd ver-
tan zijn eigen

J. W.

medegedeeld,
s, wiens naam
staat.

ranten en tijd-

hoeven niet te

n gebied is er

el, en het be-
kringen, dat
doende lezers

uchten op, die
aankondigen.

dat men maar
w theologisch
maandelijksche
groot weekblad

er lofwaardige
toch af, of er
ing van krach-
talent is onze
n van de pers
ouden kunnen
ormeerde Theo-
l functioneert,
teun gebruiken
ook meer dan
waarbij som-
telijks verschij-
uitkijk", „Het
ratie „De Spie-
wenleven", en

t zich in „elk

gemakkelijk.

traks nog weer
fmaandelijksch
cultureel week-
n het goede te
onze krachten
s is?

J. W.

ons blad niet
of het geen
laise de tracte-
beneden gaan.
vijf weken oud,
voornemen om
ermoeden, dat
in wiens brein
as opgekomen.
ershillende zij-
te wijzen, dat
rlagen van het

Nu de zaak zoo staat, willen we over de bewuste kwestie wel onze meening zeggen. Laten we dan dadelijk beginnen met ronduit te spreken. We zouden het ten eerste betreuren indien men vrij algemeen de opvatting zou gaan verkondigen, dat predikantstractementen dienen moeten als sluitpost voor de begroting eener kerk.

De dagen waarin vergelijkend onderwijs aan predikanten onrecht aangedaan werd, doordien zij een veel te klein tractement ontvingen, liggen nog niet ver achter ons.

De tijden, waarin kerken met onderscheiden gemeentelieden, met vrij groot inkomen, een dienaar des Woords bezoldigden met een tractement, dat ver beneden dat van den gemiddelden burger viel, liggen bij velen nog goed in het geheugen.

Het was de eere der gereformeerde kerken, dat zij in de laatste tientallen jaren de zaak van de predikantstractementen krachtig hebben aangevat en hun roeping ten dezen hebben verstaan. Waarom zou nu in dezen tijd van, naar wij hopen, voorbijgaande malaise, een vroegere toestand, die achteraf algemeen werd betreurd, weer in het leven moeten worden geroepen?

Niemand zal zeggen dat vergelijkend onderwijs gesproken de predikantstractementen te hoog zijn. Het moet de eere van de kerken zijn, dat zij hun dienaren des Woords salarieren op waardige wijze, overeenkomstig den stand en het studieverleden en -heden van den predikant.

In de pastorie moeten geen geldelijke zorgen binnendringen. Het werk van den dienaar des Woords zou daarvoor zeker lijden.

Merkwaardig is het bovendien, dat men in een tijd, waarin algemeen afkeurend gesproken wordt over het verhalen van het tekort op het loon van den arbeider, men het tekort van de kerk zou willen verhalen op het tractement van den dienaar des Woords.

Dat onze kerken thans bij het beroepen van predikanten te kust en te keur kunnen gaan, moet als een zegen worden beschouwd, gezien vanuit het standpunt van de kerken. Waarom zouden de kerken dien zegen verzondigen door eigenwillig en eigenmachtig het salaris van den dienaar des Woords te brengen beneden het peil, waarop het, gezien de omstandigheden waarin de predikanten gemeenlijk verkeerden, ongetwijfeld behoort te staan?

We verwachten dat de kerken den zin van den zegen, dien zij in onze dagen ontvangen, beter zullen begrijpen dan de vrees een oogenblik zou doen vermoeden.

Ons gereformeerde volk wordt, het is volkomen waar, ook wel door de malaise getroffen.

Maar wie zijn bezuinigingen begint aan den kant van het koninkrijk Gods, begint zijn bezuinigingen vast aan den verkeerden kant.

Voor de kerk van Christus dient ons eerste offer te zijn.

En wil men een zegen wachten op geestelijk erf, dan diene men voor zijn predikanten op natuurlijk erf alle ruimte te geven die zij noodig hebben.

Nu moge het waar zijn, dat de kosten voor het levensonderhoud sinds tien jaar geleden aanmerkelijk zijn gedaald, evenzeer is het waar, dat men slechts dan aan verlaging van predikantstractementen mag denken, indien men op goede gronden kan aantoonen, dat voor tien jaar de predikantstractementen geheel op heil waren, en indien dan tevens kan bewezen worden, dat de predikanten in verhouding tot juristen, litteratoren enz., een te hoog salaris ontvangen.

We willen onze kerken ernstig waarschuwen, zich vooral niet te begeven op den weg, dien onze vrager aanwijst.

J. W.

Kleine Studiën.

In het vorige artikel wees ik op een serie boekjes, die krachtens de ideeën, welke aan hun bewerking ten grondslag liggen en ook om die bewerking zelf, behandeling verdienen in deze rubriek van ons blad.

Nog eens moet ik een serie-uitgave aan de orde stellen, maar dan nu van boeken, die rechtstreeks behooren tot het terrein van literatuur en kunst, wijl ze meestendeels een desbetreffend onderwerp verwerken.

Ik bedoel de serie, die de Uitgevers-maatschappij „Holland" aan de markt brengt, keurig uitgegeven boekjes in klein formaat, enkele vellen druks groot en in prijs variërend tusschen f1.25 en f2.50. Een verzamelsnaam heeft deze serie niet. Elk deeltje staat geheel op zichzelf. Maar ik geloof ze toch onder een op ieder boek passende titel te kunnen vereenigen, den titel, dien ik boven dit artikel schreef: „Kleine Studiën". Want in beknopte vorm brengen ze alle een beschouwende verhandeling, die berust op bestudeering van de stof in literair of cultuurwetenschappelijke zin, een studie dus.

Deze serie staat naast de editie „Christelijk Letterkundige Studiën" van dezelfde uitgeefster. De laatste, die nu reeds tien deelen omvat, brengt in iederen hand verschillende opstellen, al dan niet

van één auteur. De „Kleine Studiën" zijn afzonderlijke essays, telkens van één Schrijver en over één onderwerp. Maar in kleiner bestek zijn ze toch óók christelijk letterkundige- of culturele studiën en ze bewijzen mede, dat op het gebied van essay en critiek in onzen kring heel wat arbeid wordt gepresteerd.

Ik noem dit laatste, omdat de erkenning van de waardij van dit werk een van de factoren is, die tot het ontstaan van deze serie hebben geleid. Van nabij toch weet ik, dat de bedoeling van deze uitgave allereerst is een ideeële, namelijk deze: het onder ons bloeiende essayistische werk, dat uiteraad, als geleverd in tijdschriften en periodieken, een vluchtig bestaan heeft, een langeren levensduur te verzekeren. Door de uitgave in boekvorm van wat om een of andere reden meer dan momenteel belangstelling verdient, wordt een deel van dezen essayistischen arbeid bewaard niet alleen, maar ook voor ruimeren kring toegankelijk gemaakt. En de vorming van een serie, of wil men, een kleine bibliotheek, opent de geschikte gelegenheid om meer van dit werk te verzamelen en te verspreiden. Juist ook met het oog daarop is deze wijze van uitgeven gekozen: ze is commercieel niet al te bezwaarlijk en vindt gemakkelijk ingang.

In heel korten tijd is deze serie gegroeid. Begonnen in 1929, telt ze nu reeds 10 deeltjes en een tweetal nieuwe zijn in voorbereiding. Er zit dus actie in deze uitgave. En ik twijfel niet, of ze zal ook levensvatbaarheid blijken te bezitten. Want er is onder ons vraag naar goede literaire en culturele voorlichting en aan die vraag komt ze op een voortreffelijke manier tegemoet. Wat geboden wordt is meest van actueel belang, behandelt algemeene quaesties of momenteel belangrijke bijzondere verschijningen. En de inslag op de verschillende onderwerpen is steeds de positief-christelijke, de principiële, die onze tijd zoozeer behoeft.

Ik geloof dan ook, dat we in deze collectie „Kleine Studiën" een fonds bezitten, dat van uitnemende betekenis is voor allen, die ten dezen belangstelling hebben en dat, meer dan tot nu toe het geval is, deze serie bekendheid en bekendmaking verdient. Vereenigingsbibliotheken b.v. behooren over deze boekjes te beschikken: ze zijn in hun totaliteit van vormende kracht en zeer dienstig voor algemeen-culturele ontwikkeling.

Evenmin als ik het mijn taak gerekend heb de respectievelijke deeltjes van de serie „Vrij en Blij" te bespreken, acht ik in dit verband de afzonderlijke behandeling van elk dezer „Kleine Studiën" noodzakelijk. (Sommige zijn bovendien reeds bij hun verschijning aan de orde geweest.) Doel van dit artikel is, zooals ook van het vorige, op de serie als geheel te wijzen, op haar bestaan en op haar betekenis. En bij deze bedoeling is een korte vermelding van de bestanddeelen voldoende.

De J. Petri opent de rij met een studie over „Literatuur en Levensverdieping", die wijst op de ideeële waarde der literatuur als element tot levensverdieping, omdat ze inzicht geeft en vergezicht, over de grenzen der dagelijksche dingen doet heen zien en doet schouwen „de verborgen harmonie" van het bestaande.

De A. G. Barkey Wolf teekent in „Sint Franciscus van Assisi" den middeleeuwschen heilige in zijn leven, zijn betekenis voor het geloof en voor de kunst, ook, al is het in vooruitgevoerde schaduw, voor de hervorming. De kennis omtrent Franciscus acht de Schrijver juist in onzen tijd van groot nut, omdat temidden van „vermechandiseering der natuur en statistische natuurbeschouwing" Franciscus kan zijn „een fijne geeselaar en een heilzaam paedagoog tot een zuiverder natuursentiment en meer deemoedig broederschap-leven tusschen de menschen", en omdat die kennis verhelderend werken kan op het inzicht in het probleem van Kerk en Kunst.

Dr C. Tazelaar geeft van „A. M. de Jongs Merijntje Gijzen-cyclus" een critische analyse, die, onder erkenning van de literaire kwaliteiten, tot de slotsom voert, dat deze roman als tendentieuze en gevaarlijk moet worden beschouwd.

M. J. Leendertse brengt in een studie over „Valerius' Gedenck-clanck" aan de hand van citaten en bespreking van fragmenten de lezers nader tot dit 17-eeuwsch monument. In een overzicht van het historisch gebeuren, waarop deze poëzie betrekking heeft, plaatst hij het werk tegen den achtergrond van den tijd.

Dr J. Haantjes behandelt het „Afrikaans Proza" in een bespreking van het werk en de betekenis van de „drie toppen die het landschap van het Afrikaanse proza beheerschen". Jochem van Bruggen, Sangiro (pseudoniem voor A. A. Pienaar) en C. J. Langenhoven. Een oriënteerende inleiding gaat aan deze behandeling vooraf, waarin de Schrijver onderzoekt de oorzaken van de mindere bekendheid van het proza tegenover de poëzie en naast de genoemden andere auteurs stelt als Celliers, Schoonhees, Malherbe, van den Heever, Meg Ross, Eva Walter, Marie Linde, S. Bruwer, ten bewijze, dat het proza in de Afrikaansche literatuur zeker een niet onbelangrijke plaats inneemt.

Dr W. J. Kolkert Jr voegt aan de serie toe een studie over „Het Christelijk Middelbaar onderwijs in zijn verhouding tot de Nederlandsche Letterkunde". Een breede,

principiële beschouwing gaat vooral over wezen en doel van christelijk onderwijs in 'algemeen en dienovereenkomstig over de taak van den docent. Dan stelt de Schrijver de ideeën van kunst en schoonheid in Schriftuurlijk licht en toetst daaraan de theorieën der Tachtigers, waarbij hij, waardeerd het goede dat ze bevatten, krachtig positie neemt tegen den geest der Tachtigerskunst. Eindelijk volgt een beknopte, maar heldere uiteenzetting van inhoud en vorm van het letterkunde onderwijs in aansluiting bij de ontwikkelde denkbeelden.

De N. Buffinga bundelt in „Religie en Kunst" de artikelen, die hij indertijd in ons blad heeft gegeven. De lezer herinnert zich de kernidee van deze verhelderende studie: dat het Christendom en ook het Calvinisme nooit antipathiek gestaan hebben tegenover de kunst, die immers gave is der gemeene gratie, maar aan den anderen kant voor haar niet buigen als voor een soort religie.

Verwant aan De Buffinga's onderwerp is dat van W. S. Sevensma, die in zijn boek (het omvangrijkste van de serie) „Ethisch—Aesthetisch" het vraagstuk van de verhouding tusschen deze begrippen uitvoerig bespreekt. Na een analyse van de ethische en aesthetische verhouding uit psychologisch, formeel en artistiek oogpunt (waarbij hij de bewijzen geeft van verdienstelijke belezenheid) komt de Schrijver tot deze conclusie (p. 92) „dat inderdaad de verhouding tusschen vorm en inhoud als een onverbreekelijke beschouwd moet worden, dat er in den diepsten grond geen disharmonie ooit tusschen wezen en verschijning kan bestaan en we dus steeds van waarheid, goedheid en schoonheid — zoowel in positieven als in negatieven zin genomen — als van een overbrekelijke trias moeten spreken". In een slothoofdstuk geeft dan de Auteur een „toepassing" van zijn stelling (die hij op de basis plaatst van een breede argumenteering) „op de critiek en het religieuze leven".

Eenigszins anders van vorm is het volgende deeltje, waarin Roel Houwink „Brieven aan een Gevangene" schrijft, gevolgd door „Brieven aan een stervende". De inhoud van deze brieven is de vraagstelling omtrent allerlei problemen (Gods liefde, schuld, boetedoening, verantwoordelijkheid), waarop dan langs den weg van filosofisch-religieus beredeneeren een antwoord wordt gezocht. Vooral in het licht der moderne literatuur, die aan deze en dergelijke vragen op suggestieve manier gestalte geeft, is deze fijn-geschreven studie van betekenis.

De laatste bijdrage tot de serie is een beschouwing van Roel Houwink over „Krishnamurti", een beschouwing, die tegelijk is een volkomen verwerpen. Over dezen Krishnamurti „een eenzame, tot walgens toe van zijn rol vervulde stroomaan van amerikanistische religiositeit", wiens leer is „een uit christelijke, boudhistische en theosophische elementen opgebouwde theorie, die ertoe bestemd is de hoogste geestelijke ervaringen der menschheid genietbaar te maken in een clubfauteuil en bij een aangenaam schemerlicht" luidt de conclusie, dat „hij is een symbool, een symbool voor den weg, dien wij niet moeten gaan: de weg van onszelf naar onszelf: de duistere cirkelgang van den individualistischen, op zichzelf gestelden mensch... Wie meent, dat men God vernag nader te komen door zich te verheffen boven vreugde en smart, ontnaemt zich de eenige mogelijkheid om Zijn weg te gaan. Want smal is de weg en eng de poort, die voert tot Zijn Rijk".

Zoo krijgen we, kortelijk de verschillende deeltjes omschrijvend, een indruk van deze serie en van wat ze brengt. En dan meen ik te mogen herhalen, wat ik boven zeide, dat deze „Kleine Studiën" van uitnemende betekenis zijn en bekendheid en bekendmaking waard. Natuurlijk kan men met de Auteur van de respectieve boekjes soms van meening verschillen en is er op allerlei detailpunten mogelijkheid van critiek. Maar dat raakt niet de zaak, die ik in dit artikel voorop wilde stellen: de waarde van de serie als fonds van literaire en culturele studiën in principiële geest. Die waarde zal wel niemand betwisten.

C. T.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Organisatie van den Arbeid.

(Taylor-stelsel).

V.

E. I. Na deze meer technische beschouwingen wacht ons de taak, nog eens afzonderlijk de bezwaren onder de oogen te zien, die van verschillende zijden en ook op verschillende gronden tegen het stelsel van wetenschappelijke bedrijfsleiding zijn ingebracht om vervolgens ook te onderzoeken, welk standpunt Christenen in dezen behooren in te nemen.

De bezwaren, die naar voren gebracht zijn, zijn te splitsen in twee groepen:

1. de economische en
2. de ethische.

II. a. Allereerst thans de economische bezwaren.